

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 10 maart 2009
Ons kenmerk 11/4.4/2009002853
Onderwerp: Onderzoeksrapport KPMG inzake EuroChamp

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij sturen wij u een onderzoeksrapport van KPMG. KPMG heeft de mogelijk voortijdige verspreiding vanuit het provinciehuis onderzocht van het definitieve onderzoeksrapport van Deloitte Forensic & Dispute Services over de stichting EuroChamp. U bent op 6 januari jl. hierover via een mailbericht van de Statengriffie door ons geïnformeerd.

De onderzoeksvraag luidde: Is het definitieve rapport van Deloitte Forensic & Dispute Services inzake de stichting EuroChamp Foundation voortijdig verspreid vanuit het Provinciehuis? Zo ja, op welke wijze, wanneer en door wie?

Het onderzoek wijst uit dat vóór de openbaarmaking op 27 november 2008, het definitieve rapport van Deloitte van 10 november 2008 buiten het provinciehuis is terechtgekomen. De onderzoekers hebben niet kunnen vaststellen op welke wijze het definitieve rapport buiten het provinciehuis is gebracht en door wie.

De belangrijkste feiten daarbij zijn de volgende.

- De versie van het rapport die is verspreid voordat het rapport openbaar is gemaakt op 27 november 2008 betreft het definitieve *Rapport inzake onderzoek naar de Stichting Eurochamp Foundation*. Het rapport heeft het referentienummer 3112182270/2111.
- De versie die de heer Klaver in zijn bezit heeft vanaf 21 november 2008 betreft de digitale (pdf-)versie van voornoemde rapportage.
- De digitale (pdf-)versie van de rapportage is in de periode tussen 10 en 16 november 2008 niet verder per e-mail verspreid.

- Een informant heeft verklaard dat hij de wetenschap heeft dat een exemplaar van het rapport in ieder geval op de ochtend van 13 november in het bezit is van het Dagblad van het Noorden.
- Het Dagblad van het Noorden heeft aangegeven inzage te hebben gehad in de rapportage. Dat is in een redactioneel commentaar in het Dagblad van het Noorden bevestigd. Niet is aangegeven welke versie van het rapport door het Dagblad van het Noorden is ingezien.

De onderzoekers hebben aangegeven dat een nader grootschalig onderzoek naar de gehele IT-omgeving of nadere interviews met een grote mate van waarschijnlijkheid niet zullen leiden tot een antwoord op de vraag op welke wijze en door wie het rapport voortijdig is verspreid.

Wij betreuren het in hoge mate dat er sprake is van een voortijdige verspreiding van het rapport van Deloitte. Wij investeren veel in ons integriteitsbeleid, in de informatiebeveiliging en de naleving daarvan. Wij zijn ons ervan bewust dat wij leven in een open samenleving waarin een toenemend aantal mogelijkheden bestaat om informatie te delen. Het provinciehuis is in die samenleving geen vesting. Toch had dit incident niet mogen gebeuren. Het geeft ons aanleiding onze relevante kaders, richtlijnen en maatregelen en de naleving daarop wederom kritisch tegen het licht te houden.

Wij menen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

jk/coll.

Provincie Drenthe

Onderzoek naar mogelijke
voortijdige verspreiding
rapport Eurochamp

10 maart 2009

Dit rapport heeft 19 pagina's

RR/MN/smd/100309/faprd9

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Opdracht	1
1.2	Aanleiding	1
1.3	Doel van het onderzoek	1
1.4	Aard en reikwijdte van het onderzoek en beperkingen ten aanzien van het onderzoek	1
2	Verrichte werkzaamheden	3
2.1	Verrichte werkzaamheden algemeen	3
2.2	Verrichte werkzaamheden veiliggestelde digitale gegevens	3
3	Bevindingen	6
3.1	Algemeen	6
3.1.1	Inleiding	6
3.1.2	Nadere aanleiding onderzoek	6
3.2	Gang van zaken met betrekking tot het verstrekken van het rapport	7
3.2.1	Chronologie	8
3.2.2	Toelichting op de chronologie	8
3.3	Nadere detaillering verkregen informatie	12
3.3.1	Vergelijking versies van de rapportages	13
3.3.2	Bevindingen digitaal onderzoek	14
3.3.3	Inzage in rapport door Dagblad van het Noorden	15
3.3.4	Verklaringen medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten	15
3.4	Recapitulatie	15
4	Ten slotte	17

1 Inleiding

1.1 Opdracht

Ingevolge de opdracht zoals vastgelegd in onze opdrachtbevestiging d.d. 19 december 2008, hebben wij een onderzoek uitgevoerd naar mogelijke voortijdige verspreiding van het onderzoeksrapport inzake Stichting Eurochamp Foundation. In deze rapportage zijn de feitelijke bevindingen van onze werkzaamheden opgenomen.

Deze rapportage is bedoeld om de opdrachtgever te informeren over het door ons uitgevoerde onderzoek.

1.2 Aanleiding

Naar aanleiding van berichten over mogelijke onregelmatigheden in de bedrijfsvoering van de stichting Eurochamp Foundation (hierna: Eurochamp) heeft de provincie Drenthe besloten een onderzoek te laten uitvoeren door Deloitte Forensic & Dispute Services (hierna: Deloitte). Dit onderzoek heeft plaatsgevonden en geresulteerd in een onderzoeksrapport van Deloitte d.d. 10 november 2008. Op grond van berichten in de regionale media en vragen van leden van Provinciale Staten is een vermoeden gerezen dat het definitieve onderzoeksrapport (verder genoemd: het rapport) is verspreid vóórdat het rapport openbaar gemaakt is op 27 november 2008. Het College van Gedeputeerde Staten vindt de speculaties over het mogelijk voortijdig verspreiden van het rapport schadelijk voor de reputatie van de Provincie Drenthe. Het College van Gedeputeerde Staten heeft daarom besloten een nader onderzoek te laten uitvoeren door een onafhankelijk bureau naar de wijze waarop, wanneer en door wie het rapport inzake Eurochamp mogelijk eerder is verspreid.

1.3 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft tot doel gehad de relevante feiten in kaart te brengen die de opdrachtgever het benodigde inzicht verschaffen in de gang van zaken rond het verspreiden van het rapport. In het kader van dit onderzoek is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

‘Is het definitieve rapport van Deloitte Forensic Services inzake Stichting Eurochamp Foundation voortijdig verspreid vanuit het Provinciehuis? Zo ja, op welke wijze, wanneer en door wie?’

1.4 Aard en reikwijdte van het onderzoek en beperkingen ten aanzien van het onderzoek

Het onderhavige onderzoek betreft een feitenonderzoek. Wij hebben derhalve geen accountantscontrole of beoordelingsopdracht verricht en verschaffen dan ook geen zekerheid omtrent de getrouwheid van financiële informatie, anders dan ter zake van aspecten welke zijn onderzocht en waarover dienovereenkomstig wordt gerapporteerd.

Volledigheidshalve wijzen wij er nog op dat, indien wij aanvullende werkzaamheden zouden hebben verricht of een controle- of beoordelingsopdracht zouden hebben uitgevoerd, wellicht andere onderwerpen aan het licht zouden kunnen zijn gebracht die voor u van belang zouden kunnen zijn geweest.

Het onderzoek is niet gericht op het rapporteren van bevindingen met betrekking tot personen zoals bedoeld in de Richtlijn Persoonsgerichte Accountantsonderzoeken. Dat betekent dat voor zover in dit rapport namen van personen zijn genoemd dit niet is gedaan in het kader van het beoordelen van de handelwijze van de desbetreffende personen, maar dit is gedaan om inzicht te verstrekken in de feitelijke gang van zaken.

Wij hebben de rapportage gebaseerd op de aan ons verstrekte (mondelijke en schriftelijke) informatie. Dit impliceert dat de juistheid en volledigheid van de in de rapportage opgenomen informatie afhankelijk is van de ons ter beschikking gestelde (mondelijke en schriftelijke) informatie.

De verspreidingskring van het rapport is beperkt tot u als opdrachtgever voor het onderzoek. Voor verdere verspreiding en/of nader gebruik van (delen van) deze rapportage is onze expliciete voorafgaande schriftelijke toestemming noodzakelijk.

2 Verrichte werkzaamheden

2.1 Verrichte werkzaamheden algemeen

In het kader van het onderzoek hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Diverse voortgangsgesprekken gevoerd met de contactpersoon en gedelegeerd opdrachtgever in het onderzoek de heer Visser (hoofd concernstaf Provincie Drenthe), en de opdrachtgever van het onderzoek mevrouw Imhof, directeur-secretaris van de Provincie Drenthe.
- Kennisgenomen van opgeleverde documenten van de Provincie Drenthe en analyseren van de verkregen informatie.
- Een plan van aanpak opgesteld en de benodigde informatie verkregen.
- Publicaties van het Dagblad van het Noorden en RTV Drenthe verzameld en daarvan kennisgenomen.
- Interviewprotocollen opgesteld.
- Interviews afgenomen met negen betrokken medewerkers van de Provincie Drenthe, vier leden van Gedeputeerde Staten en één lid van de Provinciale Staten.
- Interviews met betrokken derden afgenomen.
- Gesprekken uitgewerkt door middel van het opstellen van besprekingsverslagen.
- De conceptrapportage met de opdrachtgever besproken.
- Een verslag van feitelijke bevindingen opgesteld.

Wij hebben eveneens gesproken met de informant die informatie heeft verstrekt aan het CDA-statenlid de heer Klaver. De bevindingen in deze rapportage zijn mede gebaseerd op vertrouwelijke informatie die wij van deze informant ter beschikking hebben gekregen. Wij achten de van deze informant verkregen informatie, op grond van de samenhang met andere voor het onderzoek beschikbare informatie, betrouwbaar.

2.2 Verrichte werkzaamheden veiliggestelde digitale gegevens

In het kader van het onderzoek hebben wij specifieke werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de IT-omgeving bij de Provincie Drenthe, het analyseren van de hard disks van computers en het analyseren van e-mail (logging)-bestanden.

De werkzaamheden die wij daartoe hebben verricht zijn hieronder opgenomen:

- Het in kaart brengen van de IT-omgeving door middel van het afnemen van onder andere interviews.
- Het veiligstellen van de harde schijf van de computer van de medewerker van het directiesecretariaat naar wie een digitale (pdf) versie van het definitieve rapport is gemaïld door Deloitte.
- Het analyseren van de veiliggestelde gegevens gericht op:
  - de aanwezigheid van print spooler-bestanden;
  - sporen van aangesloten usb-sticks;
  - archieven voor e-mailbestanden;
  - de aanwezigheid van opgeslagen bestanden;
  - de harde schijf waarop zich restanten van verwijderde bestanden kunnen bevinden is doorzocht op zoektermen welke gedefinieerd zijn naar aanleiding van de risico-inventarisatie uit de interviews.

Tevens hebben wij via IT-beheer van de Provincie Drenthe de loggingbestanden van het e-mailverkeer van de Provincie Drenthe ter beschikking gekregen. Uit deze loggingbestanden zijn eveneens de momenten te herleiden waarop medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten vanaf een andere plaats, niet zijnde de werkplek, hebben ingelogd op de centrale computer en/of hun e-mail. Alle inkomende en uitgaande externe e-mail (e-mail van of naar een e-mailadres buiten het Provincie Drenthe-domein), is over de periode 22 oktober 2008 tot en met 14 december 2008 veiliggesteld en geanalyseerd. Alle inkomende en uitgaande interne e-mail (e-mail van of naar een e-mailadres binnen het Provincie Drenthe-domein), is over de periode 1 november 2008 tot en met 14 december 2008 veiliggesteld en geanalyseerd.

Voornoemde logging geeft onder andere aan het precieze tijdstip van de mail, of het een inkomende mail of een uitgaande mail betreft, de grootte van de mail (inclusief eventuele meegezonden bestanden) en andere technische gegevens.

Deze loggingbestanden hebben wij doorzocht en geanalyseerd op basis van zoektermen welke zijn gedefinieerd naar aanleiding van de risico-inventarisatie uit de interviews en andere gegevens uit het onderzoek. De bestanden zijn onder andere onderzocht op de volgende aspecten:

- Is er nader e-mailverkeer met Deloitte geweest anders dan de e-mail waarmee het definitieve rapport is ontvangen?

- Zijn er e-mails in de onderzochte periode ontvangen dan wel verstuurd die een vergelijkbare grootte (9,5 MB) hebben als de ontvangen e-mail met het definitieve rapport?
- Is er e-mailverkeer geweest met journalisten van Dagblad van het Noorden?

3 Bevindingen

3.1 Algemeen

3.1.1 Inleiding

Stichting Eurochamp Foundation, een organisatie die zich inzet voor de gehandicaptensport, is in opdracht van Provincie Drenthe en Samenwerkingsverband Noord Nederland (hierna: SNN) zich gaan ontwikkelen ten behoeve van de gehandicaptensport en heeft hiervoor subsidies ontvangen van zowel de Provincie Drenthe als van SNN. In juni 2008 had de Provincie Drenthe vermoedens van onregelmatigheden naar aanleiding van een melding van een klokkenluider en heeft zij aan het bestuur van Eurochamp gevraagd een onderzoek te starten. Het bestuur van Eurochamp heeft aan UNO bedrijfsadviseurs op 26 juni 2008 de opdracht verstrekt om een onderzoek omtrent Eurochamp te verrichten. De resultaten van het onderzoek gepresenteerd door UNO op 22 juli 2008 waren voor Gedeputeerde Staten aanleiding de opdracht tot het verrichten van een forensisch accountantsonderzoek naar de bedrijfsvoering van Eurochamp te verstrekken aan Deloitte. Het onderzoeksrapport van Deloitte heeft van Gedeputeerde Staten de status 'vertrouwelijk' gekregen. Het definitieve onderzoeksrapport is in tienvoud door Deloitte op 10 november 2008 per koerier aan Gedeputeerde Staten verzonden. Tevens is op 10 november 2008 om 14.11 uur een digitale versie verzonden aan een medewerker van het directiesecretariaat van het Provinciehuis. Een geschoonde versie (hierin zijn de namen van de betrokken personen verwijderd) van het definitieve onderzoeksrapport is openbaar gemaakt op 27 november 2008.

3.1.2 Nadere aanleiding onderzoek

Op 15 november 2008 is een artikel *'Het rapport over opkomst en ondergang van Eurochamp'* in Dagblad van het Noorden verschenen. In dit artikel staan passages, die gebaseerd zijn op het rapport; daarnaast is in het artikel opgenomen dat Dagblad van het Noorden *'inzage heeft gehad in het rapport'*.

Naar aanleiding van artikelen in Dagblad van het Noorden heeft de fractievoorzitter van de CDA Statenfractie, de heer Klaver, in een schrijven d.d. 21 november 2008 verzocht om op korte termijn een onderzoek in te stellen naar verspreiding van de inhoud, c.q. delen van de inhoud van het definitieve onderzoeksrapport "Eurochamp". In het schrijven is gesteld dat volgens het CDA de inhoud bekend is bij externen, in dit geval de regionale media. Gedeputeerde Staten heeft in een schrijven d.d. 27 november 2008 hierop gereageerd en heeft daarbij aan de heer Klaver gevraagd om zijn vermoedens spoedig aan het College verder toe te lichten en te concretiseren. In een vergadering van Provinciale Staten op 17 december 2008 heeft de heer Klaver aangegeven dat hij de aanwijzingen en bewijzen die hij heeft aan KPMG zal overleggen en deze niet wil uiten in de statenvergadering. Wij hebben dan ook twee keer gesproken met de heer Klaver en hebben diverse bescheiden van hem ontvangen aangaande het onderzoek.

De heer Klaver heeft aangegeven in de middag van 21 november 2008 contact te hebben gehad met een informant die hem heeft medegedeeld over een versie van het definitieve rapport inzake Eurochamp te beschikken.

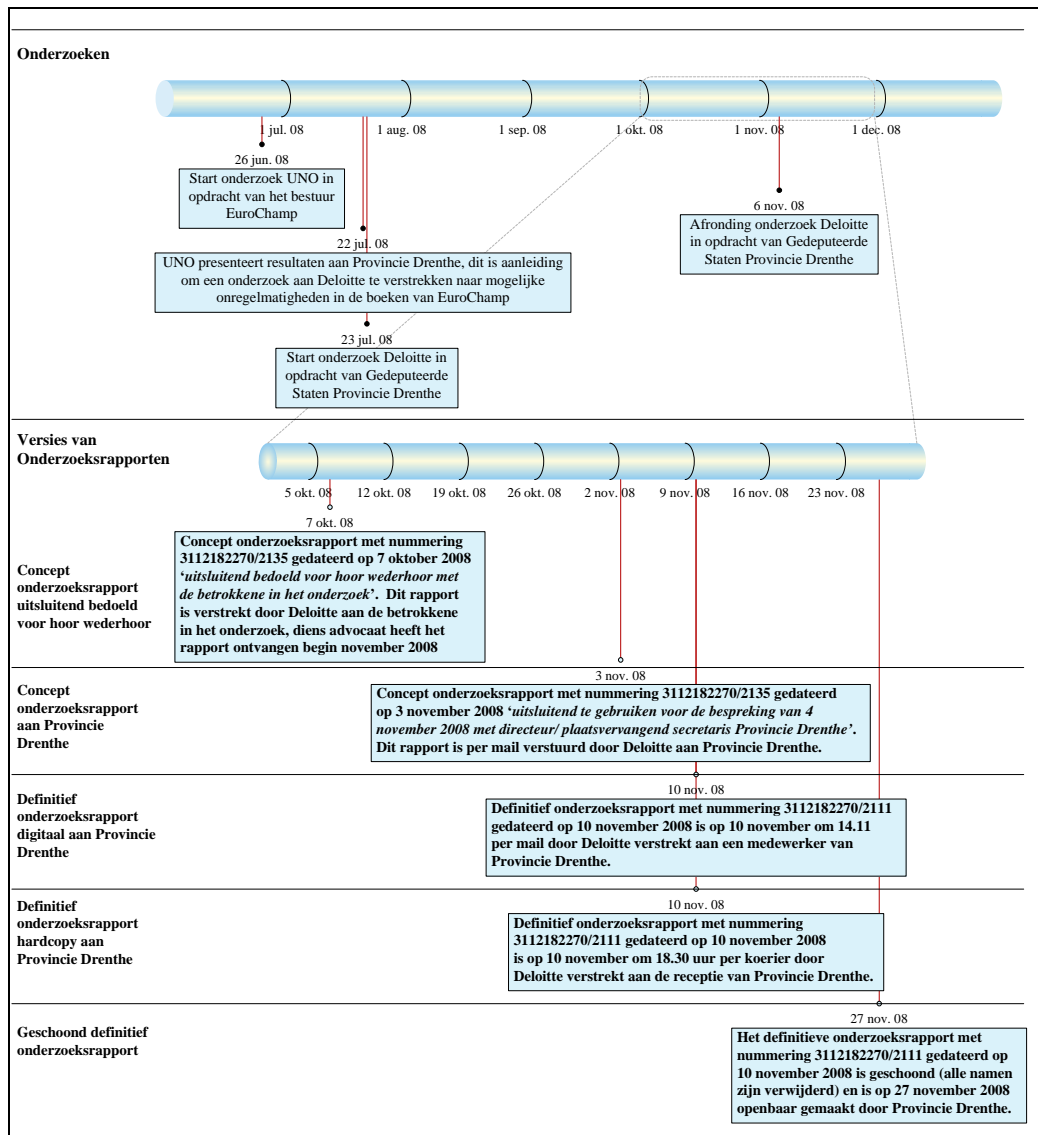
De heer Klaver heeft ons medegedeeld dat hij op vrijdagmiddag 21 november 2008 vervolgens inzage heeft gehad in het definitieve rapport bij zijn informant en een kopie heeft gemaakt van het definitieve rapport.

De informant heeft de heer Klaver daarbij aangegeven de beschikking te hebben gekregen over het rapport op 13 november 2008 in de ochtend.

3.2 Gang van zaken met betrekking tot het verstrekken van het rapport

In deze paragraaf is een chronologisch overzicht opgenomen om de chronologie van het verschijnen van verschillende versies van de Deloitte rapportage inzichtelijk te maken en de belangrijkste momenten en gebeurtenissen rondom het verschijnen van de rapportage in te kaderen. In paragraaf 3.2.1 is een tijdsbalk opgenomen en in paragraaf 3.2.2 wordt gedetailleerder ingegaan op de chronologie van gebeurtenissen.

3.2.1 Chronologie

3.2.2 Toelichting op de chronologie

Naast de in de tijdsbalk opgenomen data zijn er nog een aantal belangrijke momenten aan te wijzen die in verband staan met het mogelijk vroegtijdig verspreiden van het rapport.

Hieronder is een toelichting opgenomen op de belangrijkste momenten zoals die zijn opgenomen in de tijdsbalk en zijn die momenten weergegeven die van belang zijn bij de verspreiding van de vertrouwelijke rapportage. De toelichting is op basis van interviews en voor het onderzoek beschikbare documentatie opgesteld.

7 oktober 2008

Op 7 oktober 2008 heeft Deloitte het conceptonderzoeksrapport, bedoeld voor hoor en wederhoor' met betrokkene, verstrekt aan een van de betrokkene in het onderzoek naar Eurochamp.

3 november 2008

Op 3 november 2008 is het conceptrapport met het nummer 3112182270/2135, inzake Eurochamp door Deloitte per mail verstuurd aan de Provincie Drenthe. Het conceptrapport is vervolgens aan verscheidene ambtenaren en gedeputeerden van de Provincie Drenthe verstrekt. Op basis van het conceptrapport is besloten om aangifte te doen bij het OM en is besloten om aan Eurochamp verstrekte subsidies terug te vorderen bij de curator van het inmiddels failliete Eurochamp.

4 november 2008

Op 4 november heeft er overleg plaatsgevonden over de inhoud van het conceptrapport tussen de Provincie Drenthe en Deloitte.

10 november 2008

Deloitte heeft bij de Provincie gemeld dat het rapport in de avond van 10 november 2008 bezorgd zou worden door een koerier. Een medewerker van het directiesecretariaat van de Provincie heeft, gezien het door Deloitte gemelde late tijdstip van aanlevering, op eigen initiatief aan Deloitte gevraagd of het definitieve rapport gemaild zou kunnen worden. Op 10 november 2008 om 14.11 uur is het rapport per e-mail in pdf-format ontvangen van Deloitte. Het verzonden document was niet beveiligd met een wachtwoord.

Er zijn volgens een aantal geïnterviewden een paar medewerkers en/of gedeputeerden op de hoogte dat het rapport op 10 november 2008 per mail is ontvangen van Deloitte. Eveneens is op 10 november 2008 tussen 18.00 uur en 18.30 uur door een koerier een doos met tien rapporten en bijlagen afgeleverd op het Provinciehuis bij de beveiliging. De beveiligingsmedewerker heeft de doos met rapporten, welke was afgesloten en dichtgeplakt, overhandigd aan de directeur/plaatsvervangend secretaris DPS nadat zij weer op het Provinciehuis was teruggekomen na een afspraak buiten het Provinciehuis. De doos met rapporten is volgens aan ons verstrekte informatie in een afgesloten kast geplaatst in een afgesloten kamer.

11 november 2008

Op 11 november 2008 om 09.30 uur heeft een bespreking met Deloitte plaatsgevonden. Deze bespreking met Deloitte had tot doel om het lid van Gedeputeerde Staten die bestuurlijk verantwoordelijk was voor het onderzoek naar Eurochamp bij te praten over het onderzoek naar Eurochamp. Bij deze bespreking waren, naast de directeur/plaatsvervangend secretaris DPS die ambtelijk verantwoordelijk was voor het onderzoek van Deloitte en eerder genoemde Gedeputeerde ook de communicatieadviseur van voornoemd lid van Gedeputeerde Staten van de Provincie Drenthe en de heer Vriend (Deloitte) aanwezig.

De bespreking heeft plaatsgevonden aan de hand van het conceptrapport, de doos met definitieve rapporten is niet opengemaakt. De geïnterviewden hebben aangegeven dat er geen definitieve versie van het rapport nodig was bij de bespreking, omdat er bijna geen inhoudelijke verschillen zaten tussen het conceptrapport en het definitieve rapport. Dit omdat Deloitte vooraf had aangegeven dat alleen nog twee antwoorden van het bestuur van Eurochamp zouden worden toegevoegd aan het conceptrapport.

12 november

Op 12 november heeft de heer De Bruin, journalist van Dagblad van het Noorden, een bezoek gebracht aan de advocaat van een van de betrokkenen in het Eurochamp onderzoek. Naar aanleiding van deze bijeenkomst heeft de journalist het artikel '*Jan heeft geen strafbare feiten begaan*' geschreven en gepubliceerd in Dagblad van het Noorden op 15 november 2008. De advocaat heeft aangegeven geen inzage aan de heer De Bruin (journalist bij Dagblad van het Noorden) te hebben gegeven in de conceptonderzoeksrapportage die hij in het bezit had in het kader van de hoor en wederhoorprocedure met zijn cliënt, een van de betrokkenen in het Eurochamp onderzoek. Volgens de heer De Bruin heeft hij uitgebreid inzage gekregen in voornoemde rapportage. Tevens is volgens de geïnterviewde journalist het rapport pagina voor pagina toegelicht.

Het lid van Gedeputeerde Staten die bestuurlijk verantwoordelijk was voor het Eurochamp-onderzoek heeft aangegeven op 12 november 2008 het idee te hebben gekregen dat Dagblad van het Noorden het rapport in zijn bezit had. Dit naar aanleiding van uitspraken die een journalist heeft gedaan op een avondbijeenkomst op het Provinciehuis. Voornoemde Gedeputeerde heeft aangegeven op een later moment bij de journalist te hebben geverifieerd of hij het definitieve rapport in zijn bezit had en van wie hij het ontvangen had. De journalist heeft daarop aan de Gedeputeerde aangegeven dat hij het rapport ter inzage heeft gekregen en dat hij als journalist zijn bron niet bekend kon maken.

13 november

De informant van de heer Klaver heeft zowel aan de heer Klaver als aan KPMG aangegeven dat hij in de ochtend van 13 november in het bezit is gekomen van het definitieve rapport, nadat hem op 12 november is medegedeeld dat er een definitief rapport beschikbaar was. De informant heeft bevestigd dat hij de wetenschap heeft dat een exemplaar van het rapport op de ochtend van 13 november in het bezit is van Dagblad van het Noorden.

Voorts is op donderdagmiddag 13 november 2008 de doos met de tien ingebonden versies van het definitieve onderzoeksrapport geopend door drie medewerkers van de Provincie Drenthe. De drie daarbij aanwezige en door ons geïnterviewde personen hebben verklaard dat de doos nog was afgesloten en dichtgeplakt.

Tevens heeft op donderdagmiddag 13 november 2008 een gesprek plaatsgevonden tussen de heer De Bruin, het lid van Gedeputeerde Staten die bestuurlijk verantwoordelijk was voor het onderzoek naar Eurochamp en de communicatieadviseur van voornoemd lid van Gedeputeerde Staten van de Provincie Drenthe. Dit gesprek ging onder andere over de '*wijze van aanbesteding*' zoals die in het rapport van Deloitte naar voren komt.

Er is gesproken over welke mogelijkheden een organisatie heeft om subsidies te besteden. Volgens een geïnterviewde is er geen conceptrapport meegenomen naar het gesprek met de heer De Bruin.

Op 13 november zijn drie ingebonden exemplaren intern verspreid.

15 november

Op 15 november 2008 is het artikel *'Het rapport over opkomst en ondergang van Eurochamp'* in Dagblad van het Noorden gepubliceerd. Tevens is in dit artikel opgenomen dat de journalisten inzage hebben gehad in het rapport van Deloitte inzake Eurochamp. Niet is aangegeven of inzage is verkregen in een conceptversie van het rapport of in de definitieve versie van het rapport.

17 november

Op 17 november 2008 is het digitale definitieve onderzoeksrapport dat op 10 november 2008 is ontvangen, via de mailaccount van de medewerker van het directiesecretariaat (die de mail had ontvangen) door de directeur/plaatsvervangend secretaris doorgezonden aan de landsadvocaat.

Op 17 november zijn de overige zeven ingebonden exemplaren als volgt verspreid:

- Twee exemplaren voor de griffie ten behoeve van fractievoorzitters die het rapport vanaf 17 november vertrouwelijk konden inzien. De griffie van het Provinciehuis heeft aangegeven dat de fractievoorzitter van de SP van de gelegenheid gebruik heeft gemaakt om het rapport in te zien.
- Twee exemplaren van het rapport zijn afgegeven bij de politie Assen.
- De overige drie ingebonden exemplaren zijn intern verspreid: één aan een lid van Gedeputeerde Staten en de twee exemplaren aan medewerkers.

18 november - 27 november

Op 19 november 2008 hebben twee journalisten van Dagblad van het Noorden, de heer De Bruin en de heer De Kleine, een bezoek gebracht aan de advocaat van een van de betrokkenen in het Eurochamp onderzoek.

In deze periode zijn negen kopieën van het rapport verstrekt. Een aantal geïnterviewde medewerkers heeft aangegeven dat de kopieën zijn gemaakt aan de hand van een ingebonden exemplaar. Wij hebben de beschikking gekregen over een gekopieerd exemplaar.

De heer Klaver heeft aangegeven in de ochtend van 21 november 2008 te hebben gebeld met de directeur-secretaris om te vragen of het rapport voortijdig gelekt is.

In de middag van 21 november 2008 is de heer Klaver samengekomen met zijn informant en heeft hij een kopie gemaakt van het definitieve onderzoeksrapport dat hem is verstrekt door zijn informant.

Op 23 november 2008 is de digitale versie van het definitieve onderzoeksrapport geprint. Vervolgens zijn verschillende medewerkers de rapportage gaan schonen (de namen zijn verwijderd uit de rapportage).

Op 27 november 2008 is de geschoonde versie van het definitieve rapport openbaar gemaakt en verstuurd naar de Statenleden en naar verschillende personen die op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) het rapport hadden opgevraagd.

De heer Van Luyn heeft aangegeven op 27 november 2008 een definitief rapport met nummer 3112182270/2111 d.d. 10 november 2008 per post te hebben ontvangen van de Provincie Drenthe. Het betreft een kopie zonder bijlagen van het ingebonden rapport.

3.3 Nadere detaillering verkregen informatie

Wij hebben tijdens de eerste bespreking een kopie gemaakt van het rapport dat de heer Klaver heeft verkregen van zijn informant. Wij hebben ter zake van dit rapport en de informatie die de heer Klaver ons heeft verstrekt de volgende bevindingen:

- De versie die in het bezit is van de heer Klaver betreft een versie van het definitieve rapport inzake het onderzoek naar Stichting Eurochamp Foundation van Deloitte Forensic & Dispute Services gedateerd 10 november 2008 en heeft het nummer 3112182270/2111. Dit nummer komt overeen met het nummer dat is opgenomen op de digitale en ingebonden versies van het definitieve rapport. Dat er sprake is van het definitieve rapport blijkt tevens uit het feit dat het rapport niet is voorzien van de aanduiding 'concept'. Dit is wel opgenomen (diagonaal door de tekst heen) op de versie van het conceptrapport die ons ter hand is gesteld ten tijde van het onderzoek. Tevens heeft het conceptrapport inzake Eurochamp een ander nummer, te weten 311218227/2135.
- De heer Klaver heeft ons een bankafschrift te beschikking gesteld van een pinbetaling van EUR 10,65. Op 21 november 2008 heeft de heer Klaver voornoemd bedrag betaald bij Multicopy Workshop. De heer Klaver heeft verklaard dat deze kosten te maken hebben met het kopiëren van het definitieve rapport inzake Eurochamp.

- De heer van Luyn, heeft aangegeven niet eerder over een versie van het definitieve rapport de beschikking te hebben gekregen dan 27 november 2008 (rapport met het nummer 3112182270/2111 d.d. 10 november 2008). In het kader van de met zijn cliënt gevoerde hoor en wederhoorprocedure beschikt de heer Van Luyn over een versie van het conceptrapport die *“uitsluitend is bedoeld voor hoor en wederhoor”*. Wij hebben deze conceptrapportage ingezien en vastgesteld dat deze de nummering 311218227/2135 heeft en is gedateerd 7 oktober 2008.
- De heer Van Luyn heeft toegelicht dat zijn cliënt naar zijn mening ten tijde van het onderzoek naar Eurochamp *‘vaak negatief in de pers heeft gestaan en dat zij transparant wilden zijn en hun kant van het verhaal onder de aandacht brengen’*. Daarom heeft de heer Van Luyn contact opgenomen met de pers. Op 12 november 2008 heeft de heer Van Luyn gesproken met de heer De Bruin en op 19 november 2008 met de heer De Bruin en de heer Kleine. De heer De Kleine heeft eveneens meegewerkt aan artikelen over Eurochamp. De heer Van Luyn heeft verklaard dat hij de journalisten geen inzage in het eerder vermelde conceptrapport heeft gegeven en dat de journalisten niets hebben gekopieerd. De heer Van Luyn heeft aangegeven een e-mail d.d. 18 februari 2007 op 12 november 2008 aan Dagblad van het Noorden te hebben verstuurd, en dat deze e-mail deel uitmaakt van het ‘papieren’ dossier inzake Eurochamp. Wij hebben vastgesteld dat de desbetreffende e-mail een e-mailformat betrof en geen kopie betreft uit het conceptrapport.
- Deloitte heeft aangegeven dat de definitieve versie van het rapport het nummer 3112182270/2111 heeft en is gedateerd 10 november 2008. Dit geldt eveneens voor de op 10 november 2008 per e-mail verzonden digitale (pdf) versie van het definitieve rapport. De nummering en datering zijn overeenkomstig de *‘papieren’* en ingebonden versie.

3.3.1 Vergelijking versies van de rapportages

Zoals eerder is vermeld hebben wij de versie van het definitieve rapport verkregen van de heer Klaver. Wij hebben onderzocht of dit een print is van de digitaal aan de Provincie Drenthe verstrekte versie of een kopie van het papieren ingebonden exemplaar. Hierbij dienen de volgende bevindingen in ogenschouw te worden genomen:

- Het betreft niet de conceptversie of de versie van het rapport die *“uitsluitend is bedoeld voor hoor en wederhoor met een van de betrokkenen in het Eurochamp onderzoek”*.
- Wij hebben de digitale (pdf) versie en de papieren (ingebonden) versie met elkaar vergeleken; dit leidt tot de volgende bevindingen:
  - De digitale (pdf) versie zoals deze is verzonden door Deloitte aan de Provincie op 10 november 2008 wijkt af van de papieren versie. In de digitale (pdf) versie van de bijlagen van het rapport is door een medewerker van Deloitte abusievelijk een pagina twee keer meegezonden. Deze extra pagina is niet opgenomen in de papieren versie. In de versie die wij hebben verkregen van de heer Klaver is deze extra pagina wel opgenomen.

- Een print van de digitale (pdf) versie wijkt af van een kopie van de papieren versie. Bij een print van de pdf-versie staat de tekst links op de pagina recht onder elkaar. Zo staat Deloitte in de header van het rapport precies boven de tekst van het rapport. In een kopie van de papieren ingebonden versie staat de tekst niet geheel onder elkaar. In de versie die wij hebben verkregen van de heer Klaver staat Deloitte in de header van het rapport precies boven de tekst van het rapport. Met andere woorden de lay-out van de digitaal aan de Provincie verstrekte versie van de rapportage komt overeen met de versie die wij hebben verkregen van de heer Klaver.

De heer Vriend van Deloitte heeft aangegeven dat het in deze paragraaf opgenomen verschil tussen de digitale (pdf) versie van het rapport en het definitieve rapport niet bekend zijn bij hem. De heer Vriend heeft ons medegedeeld dat er geen unieke nummers of andere unieke kenmerken zijn gebruikt bij het verspreiden van de rapporten.

3.3.2 Bevindingen digitaal onderzoek

In paragraaf 2.2 hebben wij onze werkzaamheden beschreven inzake het analyseren van de harde schijf van de computer van de medewerker van het directiesecretariaat die de digitale versie van het rapport heeft ontvangen. Wij hebben hierbij onder andere analyses verricht of en wanneer de digitale (pdf) versie geprint is. Wij hebben vastgesteld dat er 'resten' van print spooler-bestanden aanwezig zijn op de computer welke betrekking hebben op het printen van de digitale versie op 23 november 2008 ten behoeve van het 'schonen' van de namen die in de rapportage zijn opgenomen. Andere printgegevens zijn niet aangetroffen. Wel merken wij op dat dit geen zekerheid biedt dat het rapport niet op andere data is geprint of op externe hardware is overgezet (bijvoorbeeld op een usb-stick). Overigens geeft de printer die wij nader bekeken hebben geen uitsluitsel over documenten die in november 2008 of eerder zijn geprint. De medewerker van het directiesecretariaat die het definitieve rapport heeft ontvangen via de mail heeft verklaard dat de digitale versie van het rapport niet is geprint en/of aan anderen is overhandigd anders dan ten behoeve van het schonen van de namen in de rapportage op 23 november. Ook heeft de betreffende medewerker van het directiesecretariaat aangegeven het rapport niet vanuit het mailsysteem te hebben opgeslagen op de centrale computer(s) en/of op de eigen computer. De analyse van de harde schijf van de door de medewerker van het directiesecretariaat gebruikte computer bevestigt deze verklaring.

Tevens hebben wij de loggingbestanden van het e-mailverkeer verkregen. Uit deze loggingbestanden zijn eveneens de momenten te herleiden waarop medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten vanaf een andere plaats, niet zijnde de werkplek, hebben ingelogd op de centrale computer en/of hun e-mail. Deze loggingbestanden hebben wij doorzocht en geanalyseerd op basis van zoektermen welke zijn gedefinieerd naar aanleiding van de risico-inventarisatie uit de interviews en andere gegevens uit het onderzoek. Wij hebben op basis van deze bestanden vastgesteld dat:

- geen andere medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten de definitieve digitale versie van de rapportage in pdf-format via de mail hebben ontvangen;
- er geen e-mails in de onderzochte periode zijn ontvangen dan wel verstuurd die een vergelijkbare grootte (9,5 MB) hebben als de ontvangen e-mail met het definitieve rapport;

- de oorspronkelijk ontvangen mail niet is doorgezonden anders dan op de wijze zoals eerder in dit rapport is omschreven;
- de data en tijdstippen waarop medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten hebben ingelogd op het netwerk van de Provincie via de webapplicatie geen aanleiding geven tot nadere opmerkingen.

De medewerker van het directiesecretariaat bij wie de digitale versie van de rapportage inzake Eurochamp is ontvangen heeft desgevraagd verklaard dat de inloggegevens voor de toegang tot haar e-mailaccount niet bekend zijn bij medewerkers of gedeputeerden anders dan bij de directeur/plaatsvervangend secretaris aan wie de gegevens op 17 november zijn verstrekt ter doorzending aan de landsadvocaat.

Gezien de vaststelling dat de op 10 november 2008 per mail ontvangen digitale versie van het definitieve rapport niet is doorgezonden anders dan op in de vorige alinea omschreven wijze hebben wij niet de gegevens van andere computers van medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten veiliggesteld en onderzocht.

3.3.3 Inzage in rapport door Dagblad van het Noorden

De communicatieadviseur van de portefeuillehouder van het Eurochamp dossier heeft verklaard contact te hebben gehad met de heer De Bruin over de vraag *'welke versie van de rapportage de heer De Bruin inzage heeft gehad'*. Volgens de communicatieadviseur heeft de heer De Bruin hier op geantwoord *'een versie'*. De communicatieadviseur heeft ons medegedeeld dat hij tevens contact heeft gehad met de heer De Kleine. De betreffende communicatieadviseur heeft aangegeven dat de heer De Kleine een aantal vragen heeft gesteld over het onderzoek, onder andere over de kosten van het onderzoek, de nummering van de rapportage en over wie een versie heeft gekregen van de rapportage.

3.3.4 Verklaringen medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten

Alle geïnterviewde medewerkers van de Provincie Drenthe en leden van Gedeputeerde Staten hebben verklaard het rapport niet op enigerlei wijze te hebben verspreid binnen of buiten het Provinciehuis anders dan omschreven in deze rapportage.

3.4 Recapitulatie

In deze paragraaf wordt ingaan op de onderzoeksvraag:

'Is het definitieve rapport van Deloitte Forensic Services inzake Stichting Eurochamp Foundation voortijdig verspreid vanuit het Provinciehuis? Zo ja, op welke wijze, wanneer en door wie?'

Het antwoord op de onderzoeksvraag luidt: Het definitieve rapport van Deloitte inzake Stichting Eurochamp Foundation is, voordat het openbaar is gemaakt op 27 november buiten het Provinciehuis terechtgekomen. Wij hebben niet kunnen vaststellen op welke wijze het definitieve rapport buiten het Provinciehuis is gebracht en door wie.

De belangrijkste feiten daarbij op basis van de in de voorgaande paragrafen beschreven chronologie en onderzoeksbevindingen zijn:

- De versie van het rapport die is verspreid voordat het rapport openbaar is gemaakt op 27 november 2008 betreft het definitieve *'Rapport inzake onderzoek naar de Stichting Eurochamp Foundation'*. Het rapport heeft het referentienummer 3112182270/2111.
- De versie die de heer Klaver in zijn bezit heeft vanaf 21 november 2008 betreft de digitale (pdf-) versie van voornoemde rapportage.
- De digitale (pdf-) versie van de rapportage is in de periode tussen 10 en 16 november niet verder per e-mail verspreid.
- De informant heeft verklaard dat hij de wetenschap heeft dat een exemplaar van het rapport in ieder geval op de ochtend van 13 november in het bezit is van Dagblad van het Noorden.
- Het Dagblad van het Noorden heeft aangegeven inzage te hebben gehad in de rapportage. Dit is in een redactioneel commentaar in Dagblad van het Noorden bevestigd. Niet is aangegeven welke versie van het rapport door Dagblad van het Noorden is ingezien..

4 Ten slotte

De rapportage is uitsluitend bedoeld voor de opdrachtgever van het onderhavige onderzoek. Verdere verspreiding van (onderdelen van) deze rapportage, dan wel van (delen van) de inhoud ervan, mag uitsluitend na onze schriftelijke toestemming plaatsvinden. Derden kunnen aan (onderdelen of de inhoud van) deze rapportage geen rechten ontleen.

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij desgewenst gaarne bereid.

Hoogachtend,
KPMG Advisory N.V.

P. J. van der Zwet
Director